

[280] Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte torsdag den 9. desember 1971 kl. 15.

Møtet ble ledet av formannen, H e l g e S e i p .

Til stede var: Borten, Arne Nilsen (for Fredheim), Frydenlund, Granli, Guttorm Hansen, Korvald, Otto Lyng, Annemarie Lorentzen (for M. Munkebye), Oftedal, Erling Petersen, Seip, Willoch, Ingvaldsen, G.A. Larsen, Magnus Andersen, Austrheim, Bakken, Brommeland, Garbo, Gunnar Berge (for Aase Lionæs), Sonja Ludvigsen, Stray, Sverre Nybø (for Thyness), Ulveseth og J.A. Vikan.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Bratteli, statsrådene Kleppe, Handelsdepartementet, Hoem, Fiskeridepartementet og Treholt, Landbruksdepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Stoltenberg, ambassadør Sommerfelt, underdirektør Holland og byråsjef Ølberg.

Fra Fiskeridepartementet: Underdirektør Bjørge.

Fra Handelsdepartementet: Statssekretær Ribu.

Fra Landbruksdepartementet: Direktør Ringen.

D a g s o r d e n :

Forhandlingene med EF.

Formannen: Dagsordenen for møtet vil gå fram av det sirkulæret som er sendt rundt. Dessuten har komiteens medlemmer fått oversendt tre notater som har forbindelse med det forhandlingsmøtet som Norge var med i den 29. november i år.

Jeg vet ikke om det da er handelsministeren som først vil redegjøre, eller hvorledes har man fra Regjeringens side tenkt seg at det skal legges opp?

Statsråd Kleppe: Det er sendt ut følgende dokumenter vedrørende forhandlingene Norge – EF: Et notat som gir en alminnelig oversikt over situasjonen, et notat om tilvirkerloven – det memorandum som vi overleverte De seks på siste ministermøte, og en oversikt over norsk jordbruk i Det europeiske [281] fellesskap, med undernotater om prissubsidier på melk og stand-still-periodens lengde. Jeg går ut fra at komiteens medlemmer har fått alle disse notatene. De skulle til sammen gi et ganske godt bilde av den alminnelige situasjon, slik at jeg kanskje kan innskrenke meg til å si noen relativt få ord om situasjonen slik som den nå foreligger etter stedfortredermøtet i går og foran ministermøtet på lørdag.

På stedfortredermøtet i går avla vi – bortsett fra en del mindre, tekniske ting – en uttalelse om fiskeripolitikken når det gjelder fiske innenfor fiskerigrensen, en uttalelse om jordbruksspørsmålene, om subsidier på melk og stand-still-periodens lengde, de to spørsmål som det foreligger særnotater om – samt om

veterinærspørsmålet. Jeg skal kort gjennomgå dette, slik at man kan få et inntrykk av hva som ble sagt fra vår side på stedfortredermøtet i går.

Når det gjelder fiske innenfor fiskerigrensen, viser vi til de prinsipper vi la fram allerede under ministermøtet, hvor vi sa at etter vår oppfatning måtte en løsning av problemet fisket innenfor fiskerigrensen baseres på to prinsipper: For det første at et tilstrekkelig område ble reservert for fiskere fra kyststaten. For det andre at ordningen ikke skulle være tidsbegrenset, og at den skulle gjelde som en alminnelig regel som enten var en del av selve strukturforordningen eller hadde en likeverdig status. Ut fra disse prinsipper erklærte vi at det opplegg som var kommet fra De seks' side på siste ministermøte, ikke kunne aksepteres fra vår side, i og med at det gikk ut på en overgangsordning og ikke en varig ordning, som vi krever.

Vi sa også at det de hadde nevnt om at en spesialordning bare skulle gjelde for deler av Norge nord for Trondheim, ikke var akseptabelt for oss. Vi sa at en tilfredsstillende ordning for oss måtte innebære at man på varig basis reserverte fisket innenfor fiskerigrensen for kystbefolkningen, at disse regler skulle gjelde parallelt med strukturforordningen, og at de bl.a. skulle undergis samme prosedyre med hensyn til endringer som rådsvedtakene. Den beste måten å oppnå dette på var etter vår mening å føye de nødvendige regler til den nåværende artikkel 2 i strukturforordningen. Vi nevnte også et annet alternativ, nemlig at en kunne ha en spesiell protokoll for Norge hvor disse særregler kom inn. Vi nevnte altså to muligheter som må være likeverdige, ha samme gyldighet innenfor Fellesskapet.

Det var hva vi sa om fiskeripolitikken. Jeg kan kanskje føye til noen ord om vår alminnelige vurdering av saken.

Vi er noe usikre med hensyn til hva som faktisk vil finne sted lørdag. De seks sier at det er søkerlandene som nå må ta initiativet. De seks la jo fram et forslag på slutten av sitt forrige møte, og de mener at utspillet nå må komme fra søkerlandenes side.

Hva britene vil gjøre, er ennå uklart. De har villet ha ordninger som er likeverdige med de norske – «sammenlignbare», som de sier. Det baserte de sin prosedyre på sist, hvor de ba om en ordning som i praksis ville være vedvarende, dvs. at man [282] etter en tiårsperiode skulle ha en gjennomgåelse hvor de land som var interessert i en forlengelse av en beskyttet kystsone, faktisk skulle ha det avgjørende ord. Fellesskapet hadde en motsatt oppfatning. Vårt inntrykk er at den motsetning i oppfatning som den gang hersket mellom britene og De seks, fremdeles er til stede, men det er ikke mulig for oss i dag med bestemthet å si hva som er hendt mellom britene og De seks i mellomtiden. Vi får vel anta at britene igjen vil presse på for å få en ordning av denne typen, og det ville i tilfelle bli en generell ordning hvis de oppnår dette. Hittil har De seks motsatt seg en varig ordning. De har tilbudt en unntaksordning for 10 år og sagt at deretter får Rådet finne ut hva som skal gjøres. Dermed er det altså ikke sikret en varig ordning slik som også britene har ønsket.

Jeg vil ta et forbehold for de opplysninger vi måtte få når vi kommer til Brussel – det skjer jo en del ting så å si i de siste timer – men vi er kommet til at det antakelig vil være klokt med en viss tilbakeholdenhet fra vår side også på det

kommende møte, slik at vi ikke pusher våre synspunkter sterkere fram enn vi har gjort. Vi vil selvfølgelig forberede et innlegg der vi gjentar det som er våre hovedsynspunkter, men sist var det Storbritannia som preget forhandlingene, og det er meget mulig at britene, med den tidsfrist de selv har satt for avslutning av forhandlingene, igjen vil komme i samme situasjon.

Hvis britene skulle oppnå hva de ønsker, kan det ha to virkninger. Det ene det kan føre til, er at vi da kanskje ikke får så mye som vi ellers ville få. Det annet det kan innebære, er at De seks, ut fra en henvisning til at de har godtatt oss som et spesialtilfelle – det ble godtatt allerede 22. september i fjor – vil gi oss mer enn det som britene får. Vi har som nevnt allerede indikert den annen løsning av problemet, nemlig at Norge får en særordning som er annerledes enn de øvrige, spesielt når det gjelder å sikre varigheten av ordningen, som for oss selvfølgelig er det viktigste.

Per Borten: Er det meningen at vi skal stille spørsmål i tilknytning til hvert enkelt område etter hvert som det redegjøres?

Formannen: Hvis det er en kort redegjørelse, tror jeg det vil være praktisk at vi får den i sin helhet først, og at det så stilles spørsmål knyttet til de enkelte avsnitt.

Statsråd Kleppe: Jeg skal være ganske kort.

Når det gjelder jordbruket, er det sendt ut en ganske omfattende oversikt over situasjonen, med bilag, så det er ikke nødvendig for meg å gå i detaljer. Det vi gjorde i går, var i praksis å si omtrent det som de to bilagene til jordbruksnotatet inneholder. For det første pekte vi på den avgjørende betydning vi tillegger [283] virkemidler for å gjennomføre den særlige melkeordning for Norge. Vi kan ikke se at det er mulig å gjennomføre den på en effektiv måte uten bruk av subsidier, og vi sa i går at vi må få inkludert et system av subsidier i den del av protokollen om de norske jordbruksordningene som en måtte bli enig om. Vi begrunnet altså dette ytterligere og gjentok vårt krav om dette.

Når det gjaldt stand-still-perioden – den periode hvor den nåværende jordbrukspolitikken vil fortsette mens man utarbeider de nye særordninger for Norge – sa vi at det som var foreslått fra De seks' side, nemlig tre år, var en for kort periode spesielt når det gjaldt hagebruk. Vi har ennå ikke sagt nøyaktig hvor lang vi ønsker denne perioden. Vi har i notatet nevnt at vi vurderer det slik at den må være fire år generelt sett, men for grupper hvor det er særlige vansker, må den være fem år, med mulighet for ytterligere fornyelse for tre år. Slik vil en kunne få gjennomgått dette området skikkelig og få utarbeidet og utprøvet en ordning som vi kan ha på lengre sikt.

Det var disse to punktene vi tok opp når det gjelder jordbruket, og det er for så vidt de to punktene som er de vesentlige. Det gjenstår en del formuleringsspørsmål når det gjelder innledningen til protokollen osv., men de er ikke av samme politiske betydning som disse to punktene, hvorav selvfølgelig spørsmålet om subsidier på melk er det viktigste.

Vi la for øvrig fram en uttalelse om veterinærbestemmelsene. Der har De seks, under henvisning til at man ikke skal hindre fri handel med levende dyr og kjøtt, foreslått ordninger som vesentlig avviker fra de veterinærbestemmelser vi har i Norge i dag. Irland, som har et veterinærsystem som noenlunde tilsvarer vårt, har meget bestemt avvist De seks' forslag. Det skjedde allerede på ministermøtet forrige gang. For Irland er dette et helt vitalt problem fordi deres viktigste eksportartikkel er levende dyr og kjøtt, og de har i likhet med oss en praktisk talt smittefri besetning. Dette presiserte vi også fra norsk side, og vi sa at det forslag som forelå fra De seks' side, ikke var akseptabelt for oss. Vi ba om at en nå måtte se på dette spørsmål igjen i lys av de uttalelser som er kommet fra søkerlandene.

Dette er det viktigste av det som foreligger på jordbrukets område. Hvor vidt vi på det forestående ministermøte kan komme videre med noen deler av jordbruksspørsmålene, får man se. Man har forberedt dette med sikte på at vi skal komme et skritt videre, og der hvor det ikke foreligger spesielle vanskeligheter med hensyn til formuleringer og lignende, skulle det ikke volde noen særlige problemer.

Kjernepunktet er som sagt spørsmålet om bruk av prissubsidier i forbindelse med melkeordningen. Der støter man an mot presedensinnvendinger fra De seks' side. De sier at hvis vi får dette, vil man få krav om det samme for andre områder innenfor Fellesskapet. De seks har vært meget velvillige når det gjelder å finne løsninger, men de sier at det må gjøres på en annen måte. De har godtatt målsettingen at en skal trygge [284] norske bønders levestandard og sikre melkeforsyningen, dvs. sikre samme høye melkeforbruk som nå, i alle deler av landet og til alle tider av året. Det er en meget høytflyvende målsetting, og vi mener at det De seks hittil har antydnet av virkemidler, ikke er tilstrekkelig for å nå denne målsetting. Om vi vil komme noen skritt videre for jordbrukets vedkommende på det forestående ministermøte, vet vi ennå ikke.

Formannen: Jeg takker handelsministeren for redegjørelsen.
Hr. Borten har bedt om ordet.

Per Borten: Jeg har to spørsmål i tilknytning til første del av statsråd Kleppes redegjørelse. Jeg er enig med statsråden i at det er uakseptabelt å dele kysten slik som han nevnte. Jeg har sett dette diskutert som en mulighet, og jeg har interesse av å vite hvordan man skal forstå at det er ment. Hvis man fulgte Fellesskapets intensjon, var det da forutsetningen at alle norske fiskere skulle være likestilt, eller ville de fiskere som bor innenfor vedkommende område, måtte underlegges de restriksjoner som en eventuell deling av kysten ville medføre? Det er det ene spørsmålet.

Så er det det andre spørsmålet. Det ligger i tiden at det er diskusjon om revisjon av fiskerigrensene. Jeg tenker på folkerettskonferanser og på FN's intensjon. Jeg har tidligere oppfattet det slik at Regjeringen har reservert seg derhen at vi vil forbeholde oss nasjonal råderett til å diskutere eventuell utvidelse av fiskerigrensen på folkerettskonferanser, slik at det er et nasjonalt anliggende og ikke eventuelt et EEC-anliggende, dersom vi skulle være medlem.

Statsråd Kleppe: Når det gjelder det første spørsmålet, har vi i forbindelse med De seks' eget forslag fått det svar at alle norske fiskere skulle kunne fiske i kystsonen, enten de måtte bo sør eller nord for denne grensen. Nå tror jeg at vi for sikkerhets skyld skal gjenta det hvis vi får en annen, mer landvarig ordning, men det svar vi har fått når det gjelder det forslaget De seks hittil har fremmet, er som sagt at det ikke skal være noen forskjell for fiskerne om de bor nord eller sør for skillelinjen.

Det andre punktet, revisjon av fiskerigrensen, har vi også spurt om. Det er helt klart at vår rett til nasjonalt å utvide fiskerigrensen består. Vi har sagt at vi venter på FN's konferanse. Men det er en ting som kommer opp i forbindelse med De seks' forslag – vi har ikke gitt oss inn på dette, – nemlig med en eventuell ordning med at norske fiskere får enerett innenfor en 12-mils sone. Hvis man utvidet fiskerigrensen etter at man måtte ha fått en sånn ordning, ville det innebære at vi fikk alle andre rettigheter – altså det vi kaller nasjonal jurisdiksjon – ut til 50 mil, [285] om vi valgte den grensen. Vi måtte i så fall praktisere den ikke-diskriminerende mellom 12 og 50 mil. Vi kunne altså her innføre forbud mot trål, mot visse båttyper osv., men likedan for norske som for EF-fiskere.

Per Borten: Hvis man får gjennomført et slikt prinsipp, vil ikke da motiveringen for å være med på en utvidelse av fiskerigrensen slik som andre nasjoner måtte komme fram til å ville foreta, bli vesentlig svekket for Norges vedkommende hvis vi ikke får en eksklusiv rett til å nytte ut også den sonen som blir tillagt etter det nye som måtte bli bestemt?

Statsråd Kleppe: Der varierer oppfatningene meget sterkt, også i fiskerikretser. En kan si at vestlendingene alltid har vært skeptiske mot å gå inn for en eksklusiv fiskerisone. Da fiskerigrensen sist ble utvidet i 1964, gikk vestlandsfiskerne imot en utvidelse, og det interessante er at fiskeridirektør Sunnanå på det tidspunkt under London-konferansen ba om en instruks om å gå inn for den deling av kysten for å imøtekomme de forskjellige interessene fra fiskernes side. Denne forskjell i interesse eksisterer naturligvis fremdeles, fordi det er så forskjelligartede fiskerier. Møre-fiskerne og fiskerne på Vestlandet i det hele tatt, er mindre bundet til kystfisket. Sør for Stad er det svært lite fisk innenfor kystsonen, og mange av fiskerne driver i virkeligheten i betydelig utstrekning fangst ved andre lands kyster. I Nord-Norge derimot går bankene til dels lenger ut i sjøen, og interessen der har gått sterkt i retning av å få utvidet fiskerigrensen.

Nå er dette selvfølgelig en ren politisk vurdering som jeg ikke skal gi meg inn på. Vi har ikke tatt opp en diskusjon på det grunnlag. Det jeg nå har referert, er det som følger av De seks' forslag. Når vi kommer så langt, vil vi selvfølgelig også diskutere med Stortingets organer om en i forbindelse med en slik avveining bør godta en begrensning av suvereniteten eller ikke. Vi bør ikke ta noe standpunkt til det nå, for det er jo ikke aktuelt med utvidelse av fiskerigrensen før det har vært holdt en FN-konferanse. Men det kan være – selv om det ennå ikke er sagt noe om

det – at en blir bedt om å gi klart uttrykk for at en i tilfelle en utvider fiskerigrensen i det nye område, vil behandle EEC-lands fiskere på ikke-diskriminerende måte. Det får en i tilfelle komme tilbake til når det måtte foreligge som konkret sak.

Johan A. Vikan: Er det meningen at man først skal gjøre unna eventuelle spørsmål vedrørende fiskeriene? Jeg for min del skulle snakke om jordbruket.

Formannen: Det ville kanskje være praktisk om man tok merknadene om fiskeriene først, deretter merknader om jordbruket, og eventuelt andre spørsmål som et tredje punkt.

[286] Kåre Willoch: Jeg vil bare nevne at motiveringen fra de andre lands side, dersom det blir spørsmål om utvidelse av fiskerigrensene, selvfølgelig også vil bli forandret hvis man får den forståelse av hva dette i tilfelle vil bety, som EEC har behandlet. Og det kan jo da bety en forandring i en for oss gunstig retning, hvis man antar at vi skulle komme til å ta standpunkt for en slik utvidelse, fordi motstanden mot en slik utvidelse fra andre lands side da ville kunne bli noe mindre.

Statsråd Kleppe: Jeg vet ikke om jeg bør nevne at det opplegg som engelskmennene la fram på siste ministermøte, inneholdt en formulering om plikt til ikke å endre de nåværende fiskerigrenser. Engelskmennene foreslo direkte at man skulle forplikte seg til ikke å endre sine fiskerigrenser. Men vi har ikke forstått det slik at EF-landene vil gå inn for en slik linje.

Per Borten: Det gjelder bare et resonnement fra statsråd Kleppe.

Jeg tror problemstillingen fra før av kanskje vil bli noe endret hvis vi får en alminnelig utvidelse av fiskerigrensen, for det vil føre til at våre fiskere som tradisjonsmessig har vært på andre banker, som statsråd Kleppe sa, vil få mindre muligheter der, og at vi vil oppleve en forskyvning i retning av våre hjemlige banker. Det er et resonnement som kan ha noe for seg, og det kan derfor ha betydning i hvilken utstrekning vi kan utnytte bankene eksklusivt for våre egne fiskere.

Jeg tror også det er en tendens til å betrakte det slik at den beste måten for å bevare ressursene på, er å gi kyststaten større beføyelse på større del av sokkelen enn hittil har vært tilfelle. Det er bare noe jeg også synes ligger i tiden.

Statsråd Kleppe: Jeg er helt enig med hr. Borten i at i og med at hovedproblemet antakelig blir bevaring av naturressursene, er det viktigste i en utvidelse av fiskerigrensen kanskje at en får mer direkte beføyelser når det gjelder å sikre fiskebestanden. Der vil jeg gjerne peke på at vi faktisk har en forbundsfelle i Kommissjonen, som har vist stor interesse for konserveringsproblemene, i motsetning til de enkelte nasjonale stater. Jeg er litt forferdet over engelskmennenes holdning til disse problemene. De synes ikke å tillegge konserveringen noen særlig vekt. Det er interessant at EF's eget forslag fra 9. november, som de senere har vist

til når det gjelder prinsippene, setter konservering av fiskebestanden som et av hovedprinsippene, og i sitt opplegg sier Kommisjonen at i den foreslåtte 10-årsperioden skal Fellesskapets organer inn i bildet fra periodens sjette år. Det er tydelig at konservering av fiskebestanden er et hovedproblem for dem. I og med at fiskestammene stort sett er de samme i hele det nordøstlige Atlanterhavet, er det viktig at en ved en kombinasjon av nasjonal kontroll og internasjonalt samarbeid, kan få avtaler som effektivt kan bevare [287] fiskestammene. Fiskeriministeren kan kanskje komme nærmere inn på dette.

Russerne og islendingene kommer selvfølgelig også inn i bildet her.

Når det gjelder fisket i disse områdene, som en er helt avhengig av, er det livsnødvendig at en ikke har det samme syn som vi i sin tid hadde på hvalfangsten, at her er det noe en bare kan bruke opp. Det gjelder tvert imot noe en må bevare for fremtiden, og en må derfor ha en langsiktig planlegging på dette området. Men, som sagt, på dette området har jeg en følelse av at vi har en støttespiller i Kommisjonen, som er opptatt av det samme problemet.

Formannen: Når det gjelder forhandlings situasjonen nå i forbindelse med fiskeriene, har en inntrykk av at samkjøringen med de britiske forhandlingene skaper spesielle problemer. Jeg vet ikke om det er noe å føye til der etter vårt siste møte?

Vi hadde vel alle en sterk følelse av at den rollen britene spilte under forhandlingsmøtene nå sist i Brussel, i all fall bidro til – skal vi si – å forsinke forhandlingene og tilspisse forhandlings situasjonen noe, men det er mulig at en ikke fra norsk side har stort å føye til det som vi vet fra avisene.

Statsråd Kleppe: Vi har ingen interesse av å komme i konflikt med Storbritannia, og det har vi da også søkt å unngå, men britene har kjørt veldig ensidig på sin egen linje. De har kommet med en rekke forslag på forskjellige punkter uten å konsultere oss på forhånd, og selv om ikke vi skulle ønske det, kan Storbritannia ved en veldig hard holdning så å si skade forhandlingsmiljøet i den grad at det også kan vanskeliggjøre situasjonen for oss.

Etter vår oppfatning gikk markedsminister Rippon fram på en måte som nok skapte betydelig irritasjon og til dels – vi hadde i all fall en følelse av det – ulyst på den andre siden av bordet. Vi holdt oss da tilbake. Vi hadde nesten ingen andre muligheter heller, men deltok i interne drøftinger med britene og ga uttrykk for våre synspunkter.

Det ligger selvfølgelig ikke i vår interesse å komme i motsetningsforhold til britene – tvert imot. Men det kan være at de med sin forhandlingstaktikk bringer oss i en slik situasjon at vi blir stående på ene siden med våre spesielle krav og våre relativt sett langt større interesser på dette området, og de sier at nå må de ha en tilsvarende ordning. Da kan vi, enten vi vil det eller ikke, komme i en situasjon som vi selv ikke ønsker.

[288] Formannen: Regner man med at brevet fra statsminister Heath til statsminister Bratteli er uttrykk først og fremst for et indrepolitisk britisk behov?

Statsråd Kleppe: Det er det ikke mulig for oss å si noe om. Innenrikspolitikken er hvert enkelt lands sak.

Det som står i brevet fra statsminister Heath, er omtrent det samme som markedsminister Rippon sa til oss. Det er ikke noe særlig spennende brev i og for seg, da det dreier seg om kjente ting, nemlig at de gjerne vil ha oss med fortest mulig. Tidsmomentet, tempoet, spiller en avgjørende rolle for dem.

Vi har ikke inntrykk av at dette brevet har spilt noen særlig rolle fra eller til. Det er flere av de mest betydningsfulle personer i forhandlingene som ikke synes å kjenne brevet i det hele tatt.

Bernt Ingvaldsen: Jeg hadde lyst til å si litt om selve forhandlings situasjonen.

Formannen: Jeg hadde tenkt at vi først skulle gjøre oss ferdig med det som går spesielt på fiske og jordbruk, og at vi så tok forhandlings situasjonen som et punkt 3. Er det flere som har spesielle merknader om fiskeriene, tror jeg at vi skal ta dem først. Jeg har notert hr. Vikan for ordet under jordbruk, og hr. Ingvaldsen for ordet under forhandlings situasjonen.

Hvis det ikke er flere merknader til fiskeriene, gir jeg ordet til hr. Vikan for kommentarer til jordbruksforhandlingene.

Johan A. Vikan: Når det gjelder forhandlingene, det opplegg og det resultat som man på det nåværende tidspunkt står på, har jeg helt fra i sommer tatt forbehold overfor forhandlings opplegget, og på det møtet vi hadde sist, ga jeg også nokså utvetydig uttrykk for at det etter min oppfatning ikke var i overensstemmelse med det som var intensjonene da vi søkte om medlemskap. Det samme forbehold vil jeg gjenta i dag. Det gjelder også de andre fra mitt parti. Men jeg har statsministerens ord for at man likevel skal få anledning til å være med og drøfte det som til enhver tid er oppe, og det vil jeg svært gjerne.

For en times tid siden fikk vi et dokument som er en viss oppsummering av hva man har tatt for seg under jordbruksforhandlingene, så vidt jeg skjønner. Jeg har ikke hatt mulighet for å studere det så nøye, men vi fikk også et dokument for et par dager siden – kanskje det var i går – som ga uttrykk for forhandlings situasjonen på jordbruksområdet i øyeblikket.

Om jordbruksforhandlingene er det sagt at det er svært lite som står igjen. Det er et par punkter som vi drøftet sist, og som ikke er kommet med, og mitt første spørsmål gjelder det [289] som vi var inne på om tilskudd fra landbruksfondet FEOGA, der man ikke har noe tilsagn ennå. Det sies at det er en viss framgang her, men kan man nå etter det nye som er kommet fra Fellesskapet, si at man har et tilsagn, slik at man kan få finansiert jordbruksordningen etter det opplegg som er?

Så var det veterinærbestemmelsene. Jeg var også inne på det sist, og jeg anser det for å være et veldig viktig punkt.

Statsråd Kleppe nevnte at Irland hadde tatt et sterkt standpunkt fordi levende dyr betyr så mye for Irland. Sunnhetstilstanden hos våre dyr er også som sagt god, og det er av like stor betydning for oss at vi har gode og sterke veterinærbestemmelser. Mitt andre spørsmål er: Hadde Irland da de kom med sitt utspill på dette området, noe forslag, og hva gikk i så fall forslaget ut på?

Videre har vi melkesubsidiene, som er ansett for å være svært vesentlige. Jeg merker meg stadig vekk at det hele tiden er snakk om konsummelk. Det er ikke så lett å få tak i hva som ellers menes. Som det går fram av det korte notatet her om de spørsmål som står igjen når det gjelder jordbruk og melk, har de norske forhandlerne tatt avstand fra det utspill som Fellesmarkedet er kommet med, og det finner jeg helt riktig og naturlig. Men det kunne være ganske interessant å få vite hva den bakenforliggende tanke var når Fellesskapet den 29. november foreslo når det gjelder melk, at

«det under Fellesskapets tilsyn skal treffes tiltak i Norge om egnede midler for å sikre en forsyning av melk som er tilstrekkelig til regelmessig å dekke befolkningens forbruk av konsummelk og på en slik måte at det nåværende høye melkeforbruk ikke settes i fare.»

Og videre at

«Fellesskapets organer skal treffe de nødvendige tiltak for at dette skal oppnås.»

Jeg forstår at dette er avvist, men – som sagt – det kunne være veldig interessant å få høre hva som ligger bak et slikt utsagn. Det ligger jo svært langt unna vår egen mulighet for å kunne drive en nasjonal landbrukspolitikk.

Noe vesentlig mer har jeg i grunnen ikke å si nå, bortsett fra å spørre om man kan få en oppklaring her.

Statsråd Kleppe: Når det gjelder det første spørsmålet fra hr. Vikan, om tilsagn om tilskudd fra det fellesskaplige landbruksfond til de norske jordbruksordninger, har vi fått et slikt tilsagn. Vi har riktignok sagt at vi vil studere det nærmere for å få klarlagt nøyaktig hva det innebærer, da det er gitt en nokså generell form. Vi har altså antagelig ikke kommet fram til en endelig form, men vi har en følelse av at vi er meget nær en form som innebærer en forpliktelse fra Fellesskapets side. Størrelsen er imidlertid et åpent spørsmål. Det kan vi ikke vente å få svar på. Vi har derfor vurdert om vi ikke når spørsmålet om formuleringen er klarlagt, skulle gi en erklæring fra norsk side om hvordan vi forstår dette. Vi må i tilfelle klarere erklæringen med Kommisjonenens folk på forhånd, slik at vi ikke sier [290] noe som er i strid med deres oppfatning, og så å si dimensjonerer det opp så godt som mulig slik vi ser det. Etter vår oppfatning er vi kommet så langt som det går an i en slik protokoll, som jo er nokså generelt formet. Det er ikke mulig for dem å oppgi eksakt i kroner og øre eller hvilken enhet de regner i, hvor stort tilskuddet fra landbruksfondet vil bli. Men at det skal bli et tilskudd til de norske særordningene, er helt klart.

Når det gjelder Irlands forkastelse av Fellesskapets forslag til veterinærbestemmelser, kom de ikke med noe alternativt opplegg på møtet den 29. Vi vet dog at de i mellomtiden har hatt drøftelser med Kommissjonens folk, og vi venter at de skal komme tilbake til dette, og da kanskje med et eget opplegg, på møtet lørdag. For Irland er dette en så viktig sak at det haster med å få fram andre løsningsmuligheter enn den som foreligger fra De seks.

I forbindelse med stedfortredermøtet i går var veterinærdirektør Vollan nede i Brussel og gikk gjennom våre ordninger med Kommissjonens eksperter. Han var også med på utformingen av svaret fra vår side, slik at det hele er brakt opp på et plan som ut fra vår synsvinkel skulle være tilfredsstillende.

Det tredje spørsmål fra hr. Vikan er det kanskje riktig å anmode landbruksdirektør Ringen om å svare på, da det er nokså teknisk.

Landbruksdirektør Ringen: Det var flere spørsmål hr. Vikan reiste i forbindelse med melkesubsidiesaken, bl.a. spørsmålet om subsidiene bare skal gjelde konsummelk. Det er helt klart at det som det fra norsk side tas sikte på, er å opprettholde melkesubsidiene og å få inn i formuleringen en henvisning til produksjonen som grunnlaget for forsyningen, slik at det blir klart at subsidiene skal omfatte hele produksjonen.

Når det gjelder spørsmålet om Fellesskapets tilsyn, kan man vel neppe tenke seg at man skal kunne operere fullstendig fritt uten en viss konsultasjon med Fellesskapet. I en slik sak som denne er det antakelig nokså vanskelig å oppnå noe annet.

Når det gjelder den siste setningen om at Fellesskapets organer skal treffe de nødvendige beslutninger, er den etter det som jeg har fått opplyst, ment som en forpliktelse for Fellesskapets organer til å vedta de nødvendige bestemmelser. Det er visse forhold som er regulert gjennom forordninger i Fellesskapet, og når våre ordninger kommer i strid med disse forordninger, må Fellesskapet vedta de nødvendige bestemmelser for å bringe disse ordningene inn i legale former. Den siste setningen skulle da innebære at Fellesskapets organer skulle ha en forpliktelse til å vedta de bestemmelser som viser seg å bli nødvendige.

Kåre Willoch: I det interessante førsteutkast til en populærfremstilling av den jordbruksløsning som vi holder på å forhandle om i Brussel, er det nevnt at Norge i Fellesskapet [291] vil ha en betydelig geografisk beskyttelse, som riktignok vil være av forskjellig betydning for de ulike produkter og landsdeler. Dette er åpenbart riktig. Jeg vil gjerne høre om man har foretatt noen beregninger som kan illustrere omfanget av denne beskyttelse for de forskjellige produkter og landområder.

Jeg er fullstendig klar over hvor vanskelig dette er, men det spiller en viss rolle for vurderingen av de muligheter som foreligger for å holde høyere priser på enkelte produkter i Norge enn i andre land.

Landbruksdirektør Ringen: Vi har ikke foretatt noen slike beregninger, som nok også er vanskelig å foreta. På enkelte områder har den lokale produksjonen en sterk markedspreferanse. Det gjelder f.eks. mange grønnsakslag som er meget holdbare. Her er den geografiske beskyttelse faktisk langt større enn det som ville gå fram av en beregning på grunnlag av overføringskostnader osv. Etter det erfaringsmateriale som foreligger, mener man at mange av de lite lagringsdyktige grønnsakslag har en så stor geografisk beskyttelse at vi kan holde den prisen vi har hatt, uten noe egentlig beskyttelsessystem.

Med hensyn til de andre varene kunne vi vel foreta visse beregninger, f.eks. når det gjelder konsummelk. Alternativet til å forsyne Oslo-markedet med norsk konsummelk, måtte selvfølgelig være innførsel fra Danmark. Man kunne foreta visse beregninger over hvor store disse innførselskostnadene blir sammenliknet med forsyning fra et lokalt marked, men det har vi ikke gjort. Hittil har konsummelkmarkedet vært et lukket marked, det blir et åpent marked når hygienebestemmelsene harmoniseres.

Hvor stor egentlig denne lokale preferanse eller geografiske beskyttelse er på dette område, har vi ikke regnet på, men det er naturligvis en viss beskyttelse – kanskje ikke så rent liten – særlig når vi tar i betraktning at vi vil kunne beholde våre fraktsubsidier, slik at vi kan utjevne fraktkostnadene på den melketilførsel til Oslo som må skje over lengre avstander. Hvis vi ville holde en noe høyere – kanskje ikke så rent lite høyere – konsummelkpris i Norge enn f.eks. Danmark har, kunne vi godt gjøre det. Men vi har jo fulgt den politikk at man har vært veldig forsiktig med å sette opp konsummelkprisen, så det er kanskje ikke en ting man vil benytte seg av.

Det er klart at f.eks. i Finnmark kunne man ta en hvilken som helst pris for melk. Det er ingen som kan konkurrere med dem i melkeproduksjon så lenge de bare produserer for det lokale marked. Men samtidig kan man ikke la den lokale befolkning der oppe betale en uendelig mye høyere pris enn den som betales andre steder.

Kåre Willoch: Et lite tilleggsspørsmål. De tall som er beregnet for norsk landbruks produksjonstap ved en tenkt uavkortet anvendelse av Fellesskapets systemer, fremkommer så vidt jeg forstår, av beregninger som er foretatt helt uten noe hensyn til denne geografiske beskyttelse. Er det riktig?

[292] Landbruksdirektør Ringen: Det er vel så. Det gjelder særlig for hagebruksektoren, hvor antakelig dette betyr noe.

Når det gjelder melkesektoren, har vi regnet med at vi skulle beholde vår konsummelkpris, som ligger noenlunde på linje med den pris som har vært holdt i Fellesskapslandene. Prisen varierer en god del der, men den er noenlunde på linje med vår og vi har regnet med at vi skulle beholde den. Det er ikke regnet med at man skulle kjøre prisen opp til et maksimum av det man kunne tenke seg å bruke.

For de andre produktene som er aktuelle – jeg tenker særlig på smør og ost – tror jeg den geografiske beskyttelse er meget ubetydelig. Likedan også for korn ville

det ikke kunne være noen geografisk beskyttelse, for der har man et markedsreguleringssystem som utjevner det.

Bernt Ingvaldsen: Jeg har inntrykk av at våre forhandlere har vært utmerket og forfektet våre interesser på en fremragende måte. Samtidig har også forhandlingene trukket ut, og det bringer meg til å tenke på et spørsmål som vi drøftet på et tidligere stadium her: Hvor langt skal man gå med å få detaljene fastlagt? I hvilken grad skal man nøye seg med å få framholdt og godtatt prinsippene, og hvor langt skal man gå for å få ført dem i detalj på papiret? Den gang vi drøftet det spørsmålet hadde jeg inntrykk av at det var atskillig stemning for at man i stor utstrekning skulle nøye seg med generelle prinsipper, for detaljene vil man jo aldri kunne bli ferdig med. Det vil alltid bli forhandlinger om dette i overgangstiden fremover.

Jeg har en følelse av – jeg håper at den kan vises tilbake – at vi kanskje driver det litt for langt med å gå i detaljer. Og når man tar i betraktning at Roma-traktaten i seg selv er en rammeavtale hvor man skal fylle ut etter hvert, kunne jeg også tenke meg at det ville være utmerket for oss om vi virkelig hadde litt goodwill når vi skulle innføre detaljene og utvikle det hele videre. Det spørsmål som jeg har gjort meg, og som jeg reiser her, er: Er det riktig å gå så langt i alle detaljene nå? Jeg har inntrykk av at nettopp søkerlandene er de som kanskje skaper de største problemene, og kanskje skaper litt uvilje. De har jo også sine interesser når det gjelder forhandlinger om tidspunktet og det hele. Jeg har ikke deltatt i slike internasjonale forhandlinger, men ellers må jeg si at min erfaring når det gjelder forhandlinger, er at man også må kunne stole på at det er både det ene og det andre som kan ordnes under marsjen, om man vil ta det på den måten. Jeg har en følelse av at man kanskje driver på med litt for meget av detaljer for tiden, og at vi ville ha lettere for å oppnå våre betingelser om vi tok det litt mer skjematisk og hadde goodwillen i behold.

Statsråd Kleppe: De forskjellige organisasjoner er av motsatt oppfatning. De mener at de har fått det for lite presisert hva dette går ut på. Landbruksorganisasjonene mener at den [293] paragrafen som gjelder melkeordningen, er for lite presisert, og at den er uklar. Norges Fiskarlag har reist spørsmål om å få det som er sagt om markedsordningene mer nøyaktig presisert på enkelte punkter. Det har ikke bare vært reist prinsipielle innvendinger, men spørsmål om hva de enkelte paragrafer innebærer. Det har hele tiden vært foretatt en avveining mellom det å få prinsippene fastlagt, og det å få det hele så presisert at man klart vet hva prinsippene innebærer. Det er selvfølgelig et skjønsspørsmål hvorledes denne avveiningen skal være. Vi har her selvfølgelig forsøkt også å avveie på bakgrunn av den tid vi har hatt til rådighet.

De spørsmål som gjenstår i forhandlingene er egentlig ikke om detaljer, men om prinsipper. Det gjelder både spørsmålet om fisket innenfor fiskerigrensene, og det gjelder spørsmålet om bruk av subsidier i melkeordningen. Det er nødvendig å få fastlagt prinsippene, slik at det ikke bare blir papirbestemmelser, men noe som kan gjennomføres i praksis. Vi betrakter ikke disse spørsmål som detaljer, men som

prinsipper. Jeg har selv overfor pressen under det siste ministermøtet gitt uttrykk for at vi er ute etter å få tilfredsstillende løsninger. Vi kan ikke som Storbritannia fastsette noen tidsfrist for slutføring av våre forhandlinger. Vi er klar over at vi nå går mot slutten av forhandlingene, men vi er nødt til å prøve å komme fram til en rimelig avslutning, og få ferdigdiskutert de spørsmål som for oss er vitale. Så får vi heller ta et par-tre møter mer enn om vi hadde nøyd oss med runde formuleringer. Det er slik vi har betraktet disse forhandlingene.

Det er ikke mitt inntrykk at motparten ikke forstår vår situasjon. Jeg tror at vi fremdeles har mye goodwill i disse forhandlingene, og at Norges interesser på mange måter først nå er kommet i brennpunktet når et slikt spørsmål som f.eks. om fisket innenfor fiskerigrensene er blitt det avgjørende spørsmål. Først nå begynner man ute i Europa å oppdage at vi er en forhandlingspartner som har våre egne interesser og problemer, så jeg tror vi ennå har en del å gå på. Jeg er enig med hr. Ingvaldsen i at det er grense for hvor langt man kan gå for å oppnå detaljerte ordninger. Min følelse er at vi hittil har foretatt en rimelig avveining i forhold til den tid vi har hatt til rådighet.

Bernt Ingvaldsen: Det gleder meg å høre, og jeg tror også det er mulig det er riktig. Men jeg forsto det slik her for flere møter siden at når det gjelder dette med melkesubsidier, var det godtatt i prinsippet, og man har så holdt på med detaljutformingene. Og da kan det selvfølgelig reise seg både det ene og annet problem.

Det er klart at når det gjelder innlandsforholdene, ville det være greit å få alt sammen så detaljert og spesifisert som mulig hvis det var overensstemmende med våre ønsker. Men jeg har på følelsen at man kanskje bør være litt mer skjematisk. Hvis man får godtatt prinsippene, har man større muligheter for å få lempet det hele til våre enkelte ønskemål når vi senere skal ha mer direkte forhandlinger med myndighetene der nede. Men jeg er glad for at Regjeringen er klar over disse momenter og har avklart dem.

[294] Gunnar Garbo: Som motstander av norsk medlemskap har jeg lyst til på dette tidspunkt av forhandlingene å si noen få ord av mer prinsipiell karakter.

Jeg har i de siste dager hatt et par henvendelser fra folk som har ment at et eventuelt mindretall i den utvidede utenrikskomite burde benytte seg av sin rett til å få lagt forhandlingssituasjonen fram for Stortinget, slik at man kunne få en debatt om saken der. Det er en tanke som jeg for mitt vedkommende ikke akter å følge opp. Jeg regner med at dersom Regjeringen fører forhandlinene fram til en avtale om norsk medlemskap, vil Stortinget få anledning til å ta en foreløpig og bred debatt om saken i forbindelse med det stortingsdokument som Regjeringen deretter skal legge fram.

Jeg vil også gjerne på dette tidspunkt gjenta en anmodning som jeg rettet til Stortinget for noen tid siden, om at man, dersom man kommer fram til en avtale om medlemskap, i tilfelle uten noe tidsspille treffer de nødvendige praktiske forholdsregler for at den folkeavstemning som det jo er helt sikkert at Stortinget vil

komme til å vedta, skal kunne holdes uten at det trekker unødig ut. Det kan ikke være noen grunn til at man på grunn av rene formalia skal stille seg slik at man f.eks. ikke kan ta en folkeavstemning før etter sommerferien.

Men etter å ha sagt dette, vil jeg gjerne i all beskjedenhets få prøve å formulere et råd til Regjeringen når det gjelder det valg som den står overfor i den korte tiden vi nå har igjen til nyttår.

For meg fortøner det seg slik at det nå er temmelig klart at Norge ikke vil kunne få sine særvilkår fullt innfridd. Jeg har inntrykk av at både når det gjelder jordbruk og fiske, er situasjonen den at selv om Fellesmarkedet skulle gi oss ytterligere innrømmelser, vil de ikke gå hele den veien som er tilstrekkelig for å møte våre prinsipale standpunkter. de vil gå et stykke på vei, og man vil ende opp med et tilbud som representerer en akkord i forhold til Regjeringens opprinnelige forhandlingsplattform. Regjeringen vil stå overfor valget mellom enten å ta et brudd på disse tilbud, eller søke å akseptere dem og presentere dem overfor opinionen som det best mulige.

For mitt eget vedkommende ser jeg det slik at selv om det hadde vært tilfellet at vi helt ut hadde fått innfridd de vilkår som Regjeringen har gått ut fra når det gjelder jordbruk og fiske, ville det vært meget usikkert om man hadde klart å få flertall for dette ved en kommende folkeavstemning og et kvalifisert flertall ved derpå følgende behandling i Stortinget.

Jeg tror at selv med en full innrømmelse overfor de norske særvilkår, er opinionsutviklingen i Norge slik at sannsynligheten taler for at man også da ville ha opplevd at enten folkeflertallet eller en kvalifisert stortingsminoritet avviste sluttresultatet.

Jeg tror derfor at hvis Regjeringen her skulle velge å godta noe som innebærer bare halvveis eller to trededels innrømmelse overfor de norske synspunkter, legger de opp til noe som [295] bare kan ende med et nederlag. Og for meg fortøner deg seg slik at Regjeringen i denne situasjon ville innlegge seg ganske meget nasjonal fortjeneste hvis den valgte å bryte i erkjennelsen av at vi ikke har oppnådd fullt ut det vi ønsket, og i erkjennelsen av den reelle meningsutveksling som vi har å gjøre med i Norge. I en slik situasjon vil den både overfor tilhengere ha vist at den har gjort mye for å få en avtale i stand, og den vil overfor motstandere ha vist at den i siste omgang stod på sitt, og at den ikke ville forsøke å presse gjennom en tvilsom løsning under forhold som ville skape dyp nasjonal strid.

Jeg ville få lov til å si dette. Det er jo helt på det rene at jeg taler på svært manges vegne i denne saken, og det er vel ikke tvil om at Regjeringen er klar over hvor uhyre viktig dens vurderinger i løpet av de nærmeste uker og dager er. Og mitt råd ville være dette: Er man i den minste tvil om hvor vidt forhandlingsresultatet bør godtas, bør tvilen falle ut til fordel for at Regjeringen bestemmer seg for å si nei til fullt medlemskap, og legger om til en annen linje på et tidspunkt hvor det også kan få stor betydning for hele den nordiske utvikling.

Statsråd Kleppe: Jeg tror vi skal vente med å trekke noen slutninger om forhandlingsresultatet inntil forhandlingene er avsluttet. Regjeringen driver

forhandlingene i samsvar med den fullmakt den fikk av Stortinget ved vedtaket i midten av juni, og fullmakten går ut på å slutføre forhandlingene. Det er vi nå i ferd med å gjøre. Hva som vil bli sluttresultatet, vil vi jo få se. Vi er ikke sikre på hva det vil innebære, så jeg tror ikke det er riktig på det nåværende tidspunkt å komme med noen spådommer, det tror jeg ville være uklokt.

Vi har aldri ment at forhandlingsopplegget skulle være et slags ultimatum. Vi har understreket at vi har de og de ønskemål. Det er selvfølgelig visse spørsmål som er så viktige at vi betrakter dem som vitale for oss, og det gjelder også noen av de spørsmål som gjenstår. Men om vi for en del punkters vedkommende i løpet av forhandlingene kommer fram til andre måter å løse problemene på enn vi opprinnelig hadde tenkt oss, er det vel en helt normal forhandlings situasjon.

Jeg vil gjerne nevne at når det gjelder det stortingsdokument som hr. Garbo nevnte, ble fremleggelsen av det i stortingsmeldingen opprinnelig tidfestet til høsten 1971. Nå er det hele blitt forsinket. Det er meningen at dette dokument både skal omfatte en beskrivelse av forhandlingsresultatet og en totalvurdering av alle andre viktige elementer i våre relasjoner til Det europeiske fellesskap.

Jeg vil gjerne her i komiteen få nevne at vi dessverre ikke kan holde den oppgitte tidsfrist. Jeg håper at en er innforstått med at dokumentet vil bli fremlagt over nyttår, så snart vi har fått fullført forhandlingene, og også fått gjennomgått det øvrige stoff som har vært under bearbeidelse. Arbeidet med dokumentet er allerede satt i gang. En stor del av materialet har vært samordnet av Regjeringens markedsutvalg. Det er en omfattende arbeidsoppgave, og den vil danne grunnlaget for en totalvurdering av vårt forhold til Det europeiske fellesskap. Det er klart at [296] Regjeringen ikke vil foreta en slik totalvurdering uten å legge det fram for Stortingets organer, for denne komite. Det er ikke slik at Regjeringen, som hr. Garbo mente, vil treffe beslutninger uten å rådføre seg med de organer som skal konsulteres. Det er ikke tale om at man på møtet den 11. ds. på Norges vegne skal inngå forpliktelser uten på forhånd å ha gjennomdrøftet dette bl.a. i denne komite.

Det er meget mulig at forhandlingene vil gli over på nyåret, det vet vi ennå ikke. Men vi vil hele tiden følge den praksis at det blir holdt konsultasjoner. Vi vil selvfølgelig på et senere tidspunkt komme tilbake med totalvurderingen, som hr. Garbo var inne på. Jeg går ut fra at det neppe var møtet den 11. ds. han spesielt tenkte på, han tenkte vel på hele situasjonen. Også vi på Regjeringens side er interessert i å få diskutert denne på bakgrunn av det materiale som en nå holder på å bearbeide, og som altså ikke bare omfatter selve forhandlingene.

Jeg vil gjerne til slutt – når det gjelder det synspunkt som hr. Garbo forfektet, si at Regjeringen også ville innlegge seg nasjonal fortjeneste hvis den brøt forhandlingene – få si at jeg tror man skal vente med en slik vurdering til senere. Bl.a. er vi i ferd med å foreta en vurdering av hva eventuelle alternativ vil innebære – ikke alternativ i forhandlingsmessig forstand, det kan vi bare få når det gjelder medlemskapsalternativet. Men vi er i ferd med å foreta beregninger og vurderinger om hva situasjonen vil bli hvis vi ikke oppnår medlemskap. Det er ikke slik at man plutselig vil befinne seg i en situasjon med alminnelig lettelse og behagelighet hvis man skulle bryte forhandlingene om medlemskap. Tvert imot vil man måtte regne

med å få problemer som riktignok vil være annerledes, men som ville ha meget store dimensjoner. En regjering måtte være ganske uansvarlig om den skulle gå til det skritt å bryte forhandlingene, som hr. Garbo oppfordrer til, uten å vurdere hvilken situasjon en ville komme opp i om en avbrøt forhandlingene hvis man etter å ha gjennomført dem finner at resultatet ikke er tilfredsstillende. Jeg tror en på det tidspunkt er nødt til å ha klart for seg både hva medlemskap vil føre med seg av fordeler og ulemper, og på den annen side, hva eventuelle alternativ vil føre med seg av fordeler og ulemper.

Vi er altså ikke kommet så langt i denne analysen. Vi må vise tålmodighet her, slik at vi får gjennomført det meget omfattende arbeid som vi er nødt til å utføre, og som vi så vil legge fram for denne komite når vi kommer så langt.

Kåre Willoch: Denne forsamling er vel ikke noe naturlig forum for generell politisk tale. Etter statsrådets innlegg har jeg ytterligere en begrunnelse for å være forholdsvis kort. Men jeg vil likevel ikke tilbakeholde den bemerkning at å bruke uttrykket «akkord» når en forhandler går fra sitt opprinnelige forhandlingsopplegg på enkelte punkter, synes jeg er fullstendig meningsløst, hvis man i det nevnte uttrykk legger det man vanligvis forstår med det. Og hvis noen skulle ha ment at Regjeringens forhandlingsopplegg skulle ha vært et ultimatum i hver detalj, måtte vedkommende selvfølgelig ha sagt fra på et tidligere stadium. En annen sak er at stortingsbehandlingen har gitt visse generelle hovedretningslinjer som må respekteres. Jeg vil kort gi uttrykk for at etter mitt skjønn har Regjeringen respektert disse generelle hovedretningslinjer.

[297] John Austrheim: Eg trur at dei innleiande merknadene som hr. Garbo kom med om eventuelt å bringe denne saka inn for Stortinget og at eit mindretal i komiteen kunne gjere det, må sjåast på bakgrunn av den ekstraordinære situasjon som vi har fått i og med at vi ikkje har fått den tradisjonelle og ordinære utanriksdebatten i Stortinget. Eg trur vi kan kople det saman med det.

Denne forsamling er ei lukka forsamling. Eg ville ha funne det naturleg at eit spørsmål som dette hadde vore nokså sentralt både i utanriksministerens redegjørelse og i debatten i Stortinget etterpå. Eg trur det er ein viss samanheng der. Personleg meiner eg at om vi hadde fått ein utanriksdebatt i Stortinget der nettopp desse spørsmål vart debatterte, hadde ein kanskje overfor folket klargjort situasjonen slik som den fortonar seg i dag. Det lukkast ikkje av ymse grunnar, utan at eg skal kome nærare inn på det. Eg kjenner på at det kanskje ville klargjort situasjonen ein del om vi hadde gjennomført utanriksdebatten på eit tidlegare tidspunkt, som eg sa. Å gje seg inn på ei vurdering av korleis situasjonen er vurdert i folket, i opinionen, skal eg avstå frå. Ein gjer seg naturlegvis personlege refleksjonar over det forhandlingsresultat som til no synest å liggje føre, over korleis det samsvarar med dei forutsetningar som ein meinte skulle liggje til grunn for forhandlingane frå norsk side og dei resultat ein venta å oppnå. Forsamlinga er jo klår over korleis vi i Senterpartiet har sett på heile situasjonen og kva standpunkt vi har tatt, så det treng eg ikkje kome inn på. Eg vil i all fall rå Regjeringa til, i og med

at eg reknar med at dette ikkje kjem til noko endeleg avklåring på første møtet og kanskje ikkje på denne sida av nyttår, så snart Stortinget kjem saman å gje ei orientering ved utanriksministeren eller fungerande utanriksminister, slik at vi kan få ein debatt i Stortinget om spørsmålet. Eg trur det vil klargjere ein god del overfor folket som eg meiner ein har plikt til å ta omsyn til i ei så vidt alvorleg sak som denne.

Berre eit spørsmål til slutt, som kanskje er litt på sida, men eg tek det når eg har ordet. Vi er kjende med gjennom presse og kringkasting at det no er avgitt ei innstilling frå ein komite med Skånland som formann, som fekk i oppdrag å vurdere m.a. Den økonomiske og monetære union på grunnlag av Werner-planen. Spørsmålet er: Akter Regjeringa å leggje dette fram for komiteen, eventuelt Stortinget, med Regjeringa si vurdering av det som komiteen er komen fram til?

Statsråd Kleppe: Jeg fikk nettopp opplyst at denne innstilling er sendt komiteen. Det dreier seg om et nokså detaljert materiale som vi er i ferd med å analysere, og som vil inngå i det stortingsdokument som vi har under forberedelse.

Guttorm Hansen: Jeg er i og for seg enig med hr. Kåre Willoch i at dette kanskje ikke er stedet for å holde politiske innlegg. Når jeg likevel vil si noen få ord, er det fordi jeg synes at det skal være balanse ved dette møtet. Det foreligger helt klart stortingsvedtak i denne saken. Etter min mening har Regjeringen fortsatt plikt til å forhandle med EEC om en medlemskapsløsning. Når jeg sier det, er det fordi jeg synes at noen her også skal snakke på vegne av de 113 som sist var med på dette vedtaket, og også på vegne av dem som ønsker at det skal bli et utvidet europeisk samarbeid med norsk deltakelse. [298] Etter min mening vil Regjeringen forsømme sin plikt meget alvorlig om den ikke fortsetter forhandlingene på det nåværende stadium. Først etter en samlet vurdering, en totalvurdering, av forhandlingsresultatet kan både Regjeringen og vi ta standpunkt til dette spørsmålet. Vi vil vite mer når vi kan få en slik samlet vurdering.

Jeg vil også gjerne si at jeg ønsker å vite mer om de økonomiske problemer ved å stå utenfor enn en kan få vite ved de tilfeldige uttalelser som nå svirrer rundt ørene på en fra såkalte økonomiske eksperter. Jeg vil vite noe om hvordan man tenker seg den økonomiske utvikling i Norge ved å stå utenfor. Men det er en ting til jeg vil vite noe om, og som for meg er meget vesentlig. Jeg vil vite hvordan man tenker seg Norges politiske holdning til samarbeid i Europa – jeg understreker Norges *politiske* holdning. Det er ikke her bare spørsmål om økonomi, det er ikke bare spørsmål om jordbruk, fiske og industri, men det er også et spørsmål om vår orientering i det hele. Og for meg spiller det en så vesentlig rolle at jeg også vil ha det med i vurderingen. Jeg synes det ennå er alt for tidlig å gi seg til å tale på vegne av norsk folkeopinion. Jeg vil ikke gjøre det, og jeg tror heller ikke de som i dag erklærer seg som motstandere, skal gjøre det. Dette vet vi i all fall fint lite om i dag. Jeg tror at vi først kan vite noe om det den dag det norske folk får presentert for seg et totalresultat dersom et totalresultat er slik at det kan anbefales.

Jeg vil med disse ord si at Regjeringen med hjemmel i stortingsvedtaket bør fortsette forhandlingene og gi oss den totalvurdering som man kan gi til slutt. Det er et stort ansvar å påta seg i dag å rå Regjeringen til å bryte. Og jeg vil reservere meg meget sterkt mot at det vil gi denne regjering noen spesiell nasjonal fortjeneste. Jeg vet ikke i dag om det er tilfelle, og jeg vil reservere meg meget sterkt mot det.

Formannen: Jeg vurderer situasjonen slik at i og med at det foreligger et stortingsvedtak med den majoritet vi kjenner, som går ut på å slutføre forhandlingene, ligger det i det et bindende pålegg til Regjeringen om å bringe forhandlingene til en avslutning. Det er klart at denne avslutning kan bli slik at Regjeringen til sjuende og sist sier at dette likevel ikke førte fram. Men etter den vurdering vi til nå har fått fra Regjeringen, har en i all fall ikke trukket den konsekvensen. Og slik som vi har fulgt saken hittil, må det etter min mening også være riktig at en fortsetter. Å framkalle et brudd ved et råd her i komiteen, kan jeg for min del ikke bidra til. Jeg tror vi må vente til et sluttresultat foreligger, og vi får Regjeringens vurdering av det.

Jeg har selv for min del fra første stund vært tilhenger av en folkeavstemning i forbindelse med markedssaken. Det er et standpunkt jeg har hatt i 10 år. Jeg vil også si at når det gjelder dette spørsmålet, vil resultatet av folkeavstemningen for meg være avgjørende i alle tilfelle. Og jeg har vanskelig for å tenke meg at et tilstrekkelig stort mindretall i Stortinget vil desavuere folkeflertallet. Derfor er jeg fremmed for den tanken at det enten skulle være folkeflertallet eller en kvalifisert [299] minoritet i Stortinget som skulle hindre en eventuell gjennomføring av et resultat hvis folkeflertallet har en oppfatning, dvs. flertallet av de som deltar i en folkeavstemning har en oppfatning. På dette punkt må jeg si at jeg for min del ikke kan dele det syn som kom til uttrykk i hr. Garbos uttalelse.

Så vil jeg også gjerne gjøre det klart at når det gjelder vår gruppe, er det ingen i de gruppemøter jeg har deltatt i, som har reist noen anmodning om at man på dette stadiet skulle prøve å framtvinge et forhandlingsbrudd. Jeg tror at uansett hva resultatet av de endelige drøftinger blir, vil folk her i landet i dag ha meget vanskelig for å forstå at man på dette stadiet tvinger fram et slikt brudd. Jeg legger også vekt på at jeg sammen med hr. Korvald har fremmet forslag om å vurdere alternativer. Vi fikk ikke det vedtatt i den form det kom. I stedet ble det gjort en henvisning til at man ville prøve å belyse forskjellige sider av sakskomplekset. Og jeg forstår av statsråd Kleppes uttalelse at man nå er i ferd med å gjøre det. Jeg tror også det er et veldig vesentlig element i den materialsamling vi må ha ved vurderingen av saken. Jeg tror det er blitt enda viktigere etter at vi har sett hvordan svenskene har reagert på de tilbud som er lansert overfor Sverige, og de vansker de svenske myndigheter i den forbindelse er oppe i i øyeblikket.

Forutsetningen var at vi skulle ha en utenriksdebatt her i Stortinget før jul. 15. november var fastlagt som dag for utenriksministerens tale og 22. november som dag for debatten. Vi vet at utenriksministeren ble syk. Jeg spurte i det forrige møtet vi hadde i den utvidede utenrikskomite, statsministeren om hvordan mulighetene var for å få en orientering før jul. På det tidspunkt opplyste

statsministeren at han ventet utenriksministeren tilbake i arbeid den følgende mandag, og at han for sin del ikke kunne si noe bestemt. Han fant det naturlig at utenriksministeren selv gjerne ville holde den første utenrikspolitiske redegjørelse i Stortinget, men han var betenkt ved å skulle presse på mens utenriksministeren ennå lå på sykehus, for å få en dato. Dette var en samtale jeg hadde underhånden med statsministeren etter møtet. Jeg skjønner nå, både etter det som hendte i Stortinget forleden dag, og etter det hr. Austrheim sier nå, at jeg burde ha nevnt dette i åpent møte. Jeg beklager for så vidt at jeg ikke gjorde det. Jeg slo meg den gang til ro med de uttalelser statsministeren kom med, bl.a. fordi jeg fant det sannsynlig at forhandlingene kom til å strekke seg litt ut i januar, hva jeg fremdeles gjør. Da er det etter min mening ikke avgjørende for Stortinget enten man får en redegjørelse umiddelbart før jul eller like over nyttår. Men jeg er enig i at hadde man vært i den situasjon som man hele tiden regnet med, og ikke fått et sykehusopphold for utenriksministeren, burde vi selvfølgelig hatt stortingsdebatten om den utenrikspolitiske situasjon i løpet av høstsesjonen.

Når det gjelder den videre behandling av saken, må det vel være gitt at vi får en diskusjon i Stortinget før saken går til folkeavstemning, som i betydelig grad vil gå inn på markedssituasjonen. Om denne diskusjon skal være knyttet til en alminnelig redegjørelse fra utenriksministeren, om den skal være knyttet til en spesiell redegjørelse fra utenriksministeren eller statsministeren, eller om det skal være i andre former, synes jeg er [300] mindre avgjørende. Jeg tror ikke det ville være så hensiktsmessig å knytte den spesielt til et dokument som man eventuelt skal avgi innstilling om etter at man har hørt folkets råd i en folkeavstemning. Jeg tror man bør velge en annen form. Men dette punkt bør vel stå åpent inntil man er kommet noe nærmere det tidspunkt da det er aktuelt med debatt. Jeg skulle personlig tro at det hensiktsmessige ville være å knytte debatten til en form for orientering, enten en generell utenrikspolitisk orientering med hovedvekt på markedssaken eller en spesiell orientering.

Gunnar Garbo: Jeg skal ikke forfølge dette spørsmålet om hva som bør danne utgangspunktet for en stortingsdebatt på nyåret. Jeg nevnte det i mitt innlegg tidligere og henviser for så vidt til hva jeg der ga uttrykk for som mitt syn.

Jeg er takknemlig for de opplysninger som handelsministeren nå ga. Jeg har inntrykk av at han helt hadde oppfattet hensikten med mitt innlegg. Et par av de andre som har hatt ordet etter meg, har kanskje misforstått meg litt. Jeg har vel ikke uttrykt meg klart nok. La meg få lov å presisere at når man sitter her i den situasjon som jeg gjør, at man har tatt det standpunkt at man ikke ønsker fullt norsk medlemskap, er man i en litt vanskelig situasjon. Man deltar i møte etter møte, i samtaler om konkrete vilkår som knytter seg til en forutsetning som man i og for seg ikke aksepterer. Jeg har hatt et sterkt behov for å få anledning til en gang å gi ordentlig uttrykk for den prinsipale holdning som jeg har mot avslutning av forhandlingene. Jeg kunne sikkert brukt et annet ord enn «akkord», som hr. Willoch reagerte mot. Det som var det vesentlige for meg, var å understreke at hvis man firer på det som har vært Norges prinsipale utgangspunkt i disse ting som knytter seg til

jordbruk og fiske, tror jeg at man bringer seg opp i store vanskeligheter. Jeg tror det er veldig lite prutningsmenn for Norge i våre opprinnelige utgangspunkter.

Så tilbake til spørsmålet om hva som skal skje nå når vi står ved avslutningen av forhandlingene. La meg der minne om den lille formalitet at Stortingets siste vedtak ikke går ut på at forhandlingene skal *sluttføres*. Utenrikskomiteen forandret nettopp et viktig ord i Regjeringens proposisjon, og Stortinget ga sin tilslutning til at forhandlingene skulle *fortsette*. Men jeg skal ikke gjøre noe vesen av den lille forskjellen.

Det som for meg står som avgjørende – jeg har ikke slått til lyd for at man skulle bryte nå på lørdag – er at i denne avsluttende fase, som så vidt jeg har oppfattet er den virkelig avsluttende, vil Regjeringen for sitt vedkommende måtte treffe en avgjørelse. Stortinget har ikke forpliktet Regjeringen til å gå inn for norsk medlemskap i Fellesmarkedet også om den selv finner at vilkårene i siste omgang ikke viser seg akseptable. I siste omgang vil Regjeringen måtte foreta en vurdering: Er dette totalt sett en situasjon som gjør det forsvarlig for oss å foreslå norsk medlemskap overfor det norske folk, eller er det ikke? Ingen kan etter mitt skjønn frita Regjeringen for ansvaret for denne sluttvurdering som på et eller annet tidspunkt må foretas.

[301] Nå er det mulig at jeg i mine tanker om dette har misforstått tidsmomentet noe. Jeg må si at i min troskyldighet har jeg tenkt meg at Regjeringen faktisk vil komme til å bli bundet av det som dens forhandlere nå foretar seg på de aller nærmeste møter i Brussel, og at man da vil bli nødt til å si ja eller nei på en måte som i realiteten gjorde at man var fanget inn til et endelig standpunkt. Jeg forstår handelsministeren nå slik at det kanskje ikke er tilfelle, og at man i og for seg vil kunne bli ferdig i Brussel med de pågående forhandlinger uten at man har bundet seg til å akseptere løsninger, at man deretter kan foreta overveielser her hjemme, at man kan drøfte saken med den utvidede utenrikskomite, og at man så kan bestemme seg for hvilket råd man skal gi til Stortinget og til folket. Hvis det er situasjonen, er det jo noe mer tilfredsstillende for så vidt som det gir høve for komiteen til å komme inn i bildet enda en gang eller to eller tre før avgjørelse tas. Jeg vet ikke om jeg har oppfattet dette helt riktig. Men selv om det skulle være slik som handelsministeren ga uttrykk for, har jeg en fornemmelse av at i realiteten vil vel det som nå skjer på møtene i Brussel, komme til å bli langt, langt på veg avgjørende. I realiteten har jeg i all fall en følelse av at Regjeringen nå fra dag til dag, fra uke til uke, vil måtte ta standpunkter som kanskje kommer til å bli skjebnesvangre for det endelige utfall.

Statsminister Bratteli: Det er et par, tre punkter jeg gjerne vil si noen ord om etter den debatt som har vært ført her nå ved slutten. I relativt moderate former har det vært gjort noen betraktninger om den utenriksdebatt som det ikke ble noe av. Jeg vil gjerne få si noen få setninger om det, bl.a. fordi jeg har sett at det i et stortingspartis presse har stått en sirkulæreatikkel om det samme emne, som er av et slikt innhold at det for så vidt kunne friste til en spesiell kommentar. Jeg skal stort sett la det være.

Utenriksministeren var selv interessert i å få gi en utenrikspolitisk redegjørelse. Det ble snakket om det i Regjeringen allerede før trontaledebatten, og en forutsatte selvsagt at redegjørelsen som vanlig skulle etterfølges av en utenrikspolitisk debatt. Det ville en vært interessert i under alle omstendigheter, men bl.a. det forhold at det var klart at en ikke før jul kunne legge fram noen melding om markedssaken, understreket ytterligere interessen for å kunne få gitt en utenrikspolitisk redegjørelse og å få en debatt før jul.

Så kommer jeg da til et punkt som jeg nesten ikke vet om jeg burde si noe om, fordi det på en måte er litt pinlig. Jeg vet ikke om noen av dem som har skrevet i enkelte aviser, er i tvil om hvor vidt utenriksministeren virkelig har vært syk. Men for meg er det naturlig ikke å avskrive en medarbeider fordi han blir meget alvorlig syk på et politisk ubeleilig tidspunkt. Heldigvis førte den behandling han fikk, til at han kom på bena igjen hurtigere enn det så ut til under dette sammenbruddet. Men jeg synes det er riktig fra min side å si det på det viset at jeg har for min del personlig meget strengt foreholdt Cappelen at han i den nærmeste tid [302] etter at han blir utskrevet igjen, holder seg strengt til de legeråd han har fått, og at han tilpasser sitt arbeid til det som er mulig i en rekonvalesenstid.

Av dette fulgte at det ikke var mulig å holde den timeplan som tidligere var satt opp.

Mer enn det ønsker jeg ikke å si om den siden av saken.

Når det så gjelder et par andre punkter som har vært tatt opp her, vil jeg si at en av de ting som for meg og for Regjeringen står som meget viktig, er at den del av forhandlingene og saksbehandlingen som nå forestår, kan få en slik form at en når den egentlige avgjørelse skal tas, kan foreta en samlet vurdering – med andre ord at vi ikke ledes inn i en saksbehandling hvor en på grunnlag av en eller annen i denne sammenheng mer eller mindre tilfeldig detalj skal avgjøre Norges fremtidige forhold til Fellesskapet. Jeg er fullt oppmerksom på vanskelighetene med det, og jeg er fullt oppmerksom på det ansvar et lands regjering under alle omstendigheter har i forhandlinger av denne art. Men vårt siktepunkt må være at de organer som deltar i behandlingen av disse spørsmål – foruten Regjeringen i første rekke denne komite – skal kunne foreta en samlet vurdering når det er spørsmål om hvor vidt det er mulig eller ikke er mulig å få til en ordning, slik Norge nå deltar i utvidelsesforhandlingene med Fellesskapet.

Jeg vil her gjerne føye til, fordi Norden så ofte bringes inn, at jeg har jo også visse kontakter i Norden, og jeg er for min del overbevist om at ansvarlige kretser i Sverige er i høy grad *ikke* interessert i at Norges og Danmarks deltakelse i utvidelsesforhandlingene skal mislykkes. De er *ikke* interessert i det, og ikke bare av broderkjærlighet til Norge og Danmark, men fordi de frykter for å komme i en enda vanskeligere posisjon enn de allerede er i, hvis det skulle ende med at de norske og danske forhandlingene ikke fører fram.

Så bare et moment i sammenheng med det hr. Garbo var inne på. Det ble uttrykt i en bestemt form, og jeg vil gjerne ved å bruke delvis den samme form prøve å få fram noe av det som for meg står som problemet når det her nærmer seg en endelig avgjørelse. Hr. Garbo ga råd om hvordan Regjeringen burde vurdere

saken hvis vi ikke fikk godtatt våre egne prinsipper fullt ut, som han uttrykte det. Jeg vil gjerne da like generelt spørre om det i alminnelighet vil kunne foreligge slike situasjoner at landets regjering kan gi vårt folk det råd at vi skal basere vårt forhold til andre land på at vi skal få våre egne prinsipper godtatt fullt ut?

Regjeringen er – slik det har vært redegjort for her om igjen og om igjen – opptatt av å oppnå de best mulige vilkår gjennom de forhandlinger som nå føres. Men jeg ville jo aldri driste meg til å basere min egen holdning på en antagelse om at en i så innfløkte forhandlinger og interessemotsetninger som det her dreier seg om, bare kunne godta én ting, nemlig en ordening som førte til at våre prinsipper ble godtatt fullt ut.

[303] Men saken har også en annen side som jeg synes har betydelig vekt. Det er at om en nå fra Regjeringens side vurderte det som måtte bli klarlagt sannsynligvis i løpet av de nærmeste uker, på en slik måte at man frarådet Stortinget, frarådet det norske folk en ordening det var mulig å forhandle seg fram til, slik at en med andre ord fikk et brudd i Norges deltakelse i utvidelsesforhandlingene, ville det da deretter for vårt lands vedkommende inntre en situasjon hvor vi i forhold til andre land kunne basere oss på å realisere våre egne prinsipper fullt ut? For meg står det som ganske opplagt at forhold mellom nasjoner ikke kan reguleres på den måte. Selv meget mektige stormakter tror jeg ikke kan basere sitt forhold til andre land på en slik forutsetning.

Jeg håper at en gjennom forhandlingene skal nå fram til rimelige ordninger, til tilfredsstillende ordninger, til ordninger som meget langt på vei kan være i samsvar med det som er våre ønskemål og våre krav, våre forslag. Men jeg synes det er riktig, siden disse formuleringer har vært brukt, å si at det for meg ville stå som et helt umulig forhandlingsopplegg dersom en skulle innsnevre det så sterkt at det eneste som kunne aksepteres, var ordninger som godtok våre egne prinsipper fullt ut på alle områder.

Knut Frydenlund: Jeg synes statsministerens ord kan være en passende avslutning, så hvis ingen andre har tegnet seg, vil jeg frafalle ordet.

Formannen: Formannen har etter hr. Frydenlund inntegnet herrene Ingvaldsen og Korvald.

Knut Frydenlund: Da vil jeg for det første si at handelsministerens forklaring på hvorfor den bebudede melding ikke kom i høst, var innlysende riktig, og vi er selvfølgelig innforstått med at det kommer en melding først når forhandlingsresultatet er klart.

Når det så gjelder hr. Austrheims understreking av behovet for en utenrikspolitisk redegjørelse og debatt i høst, som både hr. Seip og statsminister Bratteli har vært inne på, vil jeg si at hvis de synspunkter hr. Austrheim her la fram om nødvendigheten av denne redegjørelse, var blitt lagt fram av Senterpartiets representant i utenrikskomiteen, hr. Borten, ville vi ha tatt opp denne saken med Regjeringen og forsøkt å finne en mulighet for å få en redegjørelse. Men den

debatten vi hadde i komiteen – hr. Seip var ikke til stede – gjaldt spørsmålet om å innpasse en slik debatt i forholdet til Stortingets egen arbeidssituasjon, og vi fant at det var litt problematisk, men at vi skulle undersøke det videre. Som sagt, intet av det hr. Austrheim nå sier om det store behovet det var, ble den gang sagt fra Senterpartiets side, og vi var alle nokså forbauset, for å bruke et mildt uttrykk da spørsmålet ble reist i Stortinget.

[304] Hr. Garbo var inne på dette med folkeopinionens holdning i denne sak. Selvsagt skal vi legge vekt på folkeopinionen, og vi har da også lagt avgjørende vekt på den ved å gå inn for folkeavstemning.

Jeg har reist så pass mye rundt i Norges land i forbindelse med denne saken at jeg vet at det er ikke mange som har tatt sitt standpunkt til EEC på et så avansert grunnlag som representanten Garbo. Det er så mange forestillinger ute og går i denne sak som vi ikke kan være tjent med skal bestå når denne sak skal avgjøres. Situasjonen har fortonet seg slik for oss som har stemt for forhandlinger, at vår holdning har vært «vente og se». Det er klart at vi kan ikke gå ut og si til folk at vi må inn for enhver pris, så lenge vi forhandler om prisen. Vi må holde oss tilbake, mens motstanderne har kunnet kjøre fritt ut og plante allverdens synspunkter.

Det kan være grunner til at Norge ikke bør gå med i et utvidet EF, men vi må ikke sette oss i den situasjon at vi tar vårt standpunkt til Fellesskapet på grunnlag av et fortegnert bilde av hva EEC er. Det er i stor utstrekning det som er situasjonen i dag, og der har vi alle et stort ansvar.

Bernt Ingvaldsen: Slik som denne debatten har utviklet seg, føler jeg behov for å si at jeg er ubetinget av den oppfatning at Regjeringen skal slutføre forhandlingene. Jeg er ikke i tvil om det; jeg mener det er Regjeringens simple plikt.

Det jeg tok opp, var bare et mer taktisk forhandlingsmessig spørsmål, som jeg da forstår at Regjeringen er fullt oppmerksom på.

Når det gjelder en del andre ting som er kommet fram her, må jeg si at jeg er helt enig med statsministeren i at det her må foretas en samlet vurdering. Jeg er litt forbauset – ikke så lite heller – over de uttalelser som er falt fra enkelte her, om den utenrikspolitiske redegjørelse som ikke kom. På det tidspunkt da den ble diskutert og bestemt, hadde ikke jeg i all fall verken behov for eller følelse av at man skulle gå inn for realitetsdrøftelser om forhandlingene i Brussel. Det skulle være en generell redegjørelse, hvor man kom inn på mange ting, og jeg kan heller ikke forstå at det kunne være mulig å skaffe til veie noe grunnlag for å diskutere forhandlingene på det tidspunkt.

Jeg mener at Regjeringen må slutføre forhandlingene og bringe resultatet fram for Stortinget sammen med en totalvurdering, hvor alle sider av saken kommer fram, både de muligheter vi vil få på grunnlag av forhandlingene og også de problemer vi vil møte hvis vi ikke blir medlem. Jeg vil bare ønske Regjeringen lykke til.

[305] **Lars Korvald:** Jeg vil bare kort si at Stortingets vedtak om at Regjeringen skal fortsette forhandlingene må anses å stå ved fullt lag. En annen side

er om Regjeringen selv skulle ha kommet i en slik situasjon på grunnlag av noe som den mente den ikke kunne godta på noen måte, at den måtte si fra om dette i forhandlingene. Ellers er jeg enig i at man om mulig må komme dithen som siktemålet er, at man får en samlet vurdering til slutt, og det er den samlede vurdering vi alle sammen har forbeholdt oss å ta standpunkt til når resultatet måtte foreligge.

Jeg ba egentlig om ordet fordi jeg gjerne ville ha ført til protokolls at jeg merker meg med interesse at handelsministeren uttalte her hva han nylig har sagt i et offentlig foredrag at det foretas beregninger av hva han kalte alternativer. Jeg er klar over at handelsministeren vel ikke legger akkurat det samme i uttrykket «alternativer» som jeg sammen med hr. Seip har gitt uttrykk for i Stortinget tidligere. Imidlertid var en av begrunnelsene fra min og mitt partis side at man skulle få belyst bedre også på den måten hva man gjorde når man svarte ja eller nei til et forhandlingsresultat, og der møtes vel i all fall handelsministerens og mine betraktninger. Jeg går selvfølgelig ut fra – og vil gjerne si at jeg også har tillit til det – at denne belysning blir like saklig som det forhandlingsresultat som måtte foreligge, og ikke blir laget for å bevise at forhandlingsresultatet er det riktige og det beste, men for å vise kanskje særlig handelsmessig hva det økonomisk sett vil bety å få en annen tilknytningsform. Imidlertid hører selvfølgelig også andre sider av dette aspekt med når man skal foreta den endelige vurdering. Der kommer bl.a. de problemer som Skånland-utvalget har behandlet inn i bildet.

Statsråd Kleppe: Jeg vil bare bekrefte at vi har startet arbeidet med å vurdere hva en ordning av den type som nå er tilbudt de ikke-medlemskapssøkende land, ville bety for Norge. Jeg er enig i at det her er en rekke videre perspektiver som ikke er så lett å dimensjonere skikkelig. Det er mange usikkerhetsmomenter i dette. Den store forskjellen mellom forhandlinger og beregninger, er at man ved beregninger ikke har mulighet for å få fastlagt hva de forskjellige problemer egentlig vil bestå i på samme måte som ved forhandlinger. De to «angrepsmåter» er ikke likeverdige. Men vi har ment at dette er så pass viktig for vurderingen av situasjonen at vi vil foreta beregninger selv med den usikkerhet som foreligger. Det er klart at vi skal gjøre dem så omhyggelige og saklige som mulig, med bruk av det materialet som er for hånden. Arbeidet er ikke så enkelt, vi må bruke noen tid på det. De tall som nå foreligger, gjelder bare de varer som dekkes av tidsbegrensede unntaksordninger etter forhandlingsmandatet fra De seks. Problemet har mye større rekkevidde enn som så. Jeg regner med at dette arbeid vil ta omtrent samme tid som utarbeidelsen av det stortingsdokument som vi har snakket om tidligere her i dag. Om det skal gå inn som en del av dette dokumentet, eller legges fram på en annen måte, får vi heller komme tilbake til senere. Jeg går ut fra at komiteen er interessert i at dette arbeid utføres, og at den får seg forelagt resultatet når det er ferdig.

[306] Lars Korvald: Jeg vil gjerne replisere til det som der ble nevnt, at det er jeg også interessert i, og jeg er sikker på at hele komiteen er det. Jeg vil også føye til at det fra min side ble sagt da spørsmålet var oppe i Stortinget, at man regnet med

at det ville foreligge beregninger når man kom så langt at man sto foran en folkeavstemning om spørsmålet om medlemskap, så det skulle samsvare med det tidspunktet som handelsministeren her antydet.

Formannen: Ingen flere har bedt om ordet. Det er mulig at det kan bli spørsmål om et møte i neste uke. Det vil vi konferere nærmere med Regjeringen om, og gi beskjed i så god tid som mulig.

Møtet hevet kl. 16.50.